

Bəsirə Əzizliyeva¹⁴

ORTA ƏSRLƏR URDU ƏDƏBİYYATININ ƏSAS MƏRHƏLƏ VƏ XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Orta əsrlər urdu ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələri fars və farsdilli ədəbiyyat ilə yaxından tanış olduqları üçün, bütünlükdə ədəbiyyatın əsas sahəsi olan poeziya sözügedən təsir kontekstində inkişaf edirdi. Klassik urdu poeziyasının forma və şəklləri, ölçü və vaxt sistemi, bədii təsvir və ifadə vasitələri farsdilli nazmin xüsusiyyətləri çərçivəsində olduğu kimi, urdu dilində yaranan ədəbiyyat da həmin cəhətləri mənimsəmişdir. “Beləliklə, urdu poeziyası fars poeziyasının yeni dildə və yeni quruluşda davamı idi. Urdu şairləri hər zaman fars şairlərinə öz solafkları və ustadları kimi baxırdılar. Həmin vaxt İran və Hindistanda mövcud olan fars poeziyasının məruz qaldığı dəyişikliklər sonrakı urdu şairlərinin mövzu və üslublarında özünü aydın şəkildə əks etdirirdi. Sənətkarlığın rəssamlıq, memarlıq və musiqi kimi digər sahələrində də hind və fars motivlərinin qismən sintezi ehtiva olunmuşdur; poeziyada fars dahiiləri üstünlüyü öz əllərində saxlamışdılar” (5, 14). Bütün bunlara baxmayaraq, urdu dili və xalq ədəbiyyatından gələn motivlər poeziyada öz yerini mühafizə etməyə çalışırdı. Urdu tədqiqatçılarınin söylədiyi kimi, “nəticə etibarilə, poeziyamızın öz karyerasının ən başlanğıcında məhdudiyət və sınıllıqla korlanmasına” (5, 14) baxmayaraq, ədəbiyyatda inkişaf davam edirdi.

Orta əsr urdu poeziyasının əsas formaları qəzal, qəsidə və mərsiyə hesab olunurdu. Qəzal ədəbiyyatın məşhur və çox geniş yayılmış forması idi. Qəsidə janrı zadəganlar mühtimində şöhrət qazanmış və əsasən, saray həyatı ilə bağlı olmuşdur. Mərsiyə isə matəm və qismən dini şeirlər silsiləsinə aid edilir, Dehlinin tənzətləndiyəndən sonra Lakhnau şəhərində şiə aristokratiyasının qismətdəli çiçəklənməsi ilə əlaqələndirilir. Qəzal janrının Şərq ədəbiyyatında geniş yayılmasının tarixi ənənələrindən bəhs edən Hiiti yazırdı: “Əməvələrin dünyaya inteqrasiya olunması ilə şərab, mahnı və poeziya ilə əlaqəli ilahələri ilə köhnə əlaqələr yenidən quruldu. İlk dəfə olaraq eşq şairi Ərəbistanda tam təzahürünü ortaya qoyur. Bir çox islamdan öncəki şairlər uzun parçalarını (bəsidələri) aşıqanə şeir xarakterli bir neçə beytlə əvəz etsələr də, heç birinin sevgi şeirində (qəzəldə) ixtisaslaşdığı söylənilə bəşilməzdi. İlk qəsidələrin bu eşq müqəddiməsindən (nəşib) ərəb lirikası fars müğənnilərinin təsiri altında və onların nümunəsindən sonra yarandı” (4, 250).

Urdu tədqiqatçısı Muhammed Sadiq qəzəlin Şərq, eləcə də, urdu poeziyasında geniş yayılmasının səbəbini bu şəkildə ifadə edir: “Qəzələ xas və onu bütün dünyada şəirdən eyni anda ayıran xüsusiyyəti – onun parçalanma bəşməsidir. Qəzəldə ardıcıl izah və ya mövzu predmeti yoxdur. Hər sətir öz-özündə - müstəqil bir vahid olaraq dayanır. Bu, əlaqəsi kəşilməsi və tez-tez ziddiyyətli düşüncə və hisslərin bir parçasıdır və oxucu bir növ emosional təbədülatlarla bir sətirdən digər sətirə keçir. Biz təzə doğulmuş kimiyyət və bu qaribəliyi hiss etmərik; lakin xaricilər üçün qəzələ əlşməq asan deyil və yalnız uzun bir tanışlıq onları qəzələlə tanış edəcəkdir. Sahib olduğu yeganə birlik - ahəng və qafiyənin ona verdiyi birlik şəkildədir. Qəzəlin tanınmış bir başqa xüsusiyyəti də qafiyə ilə yanaşı, rədifin istifadəsidir. Şübhəsiz ki, birincisi qulağa xoş səslənir, lakin səsəki bu heyranlıq bəzən mənə bahasına qazanılır. Bununla birlikdə, musiqi dəyəri mübahisəsizdir və başqa şəkildə arzuolunmazdır.

Keçmişdə qəzəlin populyarlığının səbəblərindən biri aşıqanə şeir marağı xaricində, içindəki mövzu predmetinin olmamasında idi. Daha böyük və ya daha yüksək mövzulara sahib olanların əllərində başqa formalar hazır idi. Qəzal ustadlarının hərtərəfli olmaları tələb olunurdu. Poeziyaya meyilli olan hər kəs öz hisslərinin işə sövq edə bilər” (5, 19-20).

Urdu tədqiqatçılarınin ümumi fikirlərinə əsasən, orta əsr urdu poeziyasında orijinallıq problemi var, çünki o bədiiliyi etibarilə fars və farsdilli ədəbiyyatın təsir dairəsindədir: “Nəticə etibarilə, orta əsr poeziyamızda, xüsusilə qəzəldə heç bir yerli çalar yoxdur. Orta əsr urdu poeziyasının mövzularının hamısı fars poeziyasından götürülmüş mövzulardır. Urdu qəzəlinin böyük bir hissəsini muzey ekspozitona çevirən əmil poeziyanın “vacib şərti” olan bu xüsusi qeydin olmamasıdır” (5, 15-16). Buna görə də, urdu poeziyasında yerli çalarların olmadığı üçün bu poeziyanın daha kasad olması fikri formalaşmışdır: “Bu fikrin qəzəlin bütünlükdə tənqid olunması kimi başa düşülməməsi üçün qeyd etmək lazımdır ki, qəzəllər, demək olar ki, bütövlükdə eşqdən bəhs edir və gördüyümüz kimi, dünyada ən çox məhdudlaşdırılan formadır. Xarakterinə görə seçilmiş və yığcamdır və qəzəldə obrazlılıqdan yalnız müqayisə və ziddiyyət məqsədləri üçün istifadə oluna bilər” (5, 16).

Qəzal janrında yazılmış əsərlərdə fars poeziyasından daha çox tanış olduqları təbii obyektlərdən, gecələr ziyafət məclisləri, səhralardan (kəntülsüz aşıqların gəzməsi ilə əlaqəli), səma cisimləri və orta əsrlərdəki döyüş silahlarından bəhs olunur. Sevgilinin bədəninin fərqli hissələri üçün müqayisə bənzətmələr vardır: hündür və dik boyuna görə sorv və şimşad ağacı; üzünə görə lələ, gül, ay, günəş, gözlərinə görə nərgiz, badam, maral, görünüşünə görə, kahəbə, müşk, sünbül, gəcc, tələ, zəncir, ilmə, ilanlar, kirpiklər üçün ox və qılnc, qaşları üçün yay, dişləri üçün inci, dodaqları üçün qızıltil yarpağı, ağzı üçün gül qönçəsi kimi ifadələr işlədilmişdir.

Bununla bəla, urdu poeziyasına məxsus qəzəllərdə hind mədəniyyətinə aid, fars və farsdilli ədəbiyyata xas olmayan orijinal cəhətlər də müşahidə olunmaqdadır. O baxımdan, orta əsrlər urdu poeziyası Şərq ədəbiyyatının bir parçası olaraq həmin geniş kontekstində müxtəlif milli ədəbiyyatlardan gələn xüsusiyyətləri birləşdirən sintez sənəti kimi görülməkdədir. Urdu ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən Mir Həsənin “Məsnəvi-Sihr-ə-Bəyan” qəzəli mövzu və məzmunu baxımından yerli olmasa da, urdu dilinin obrazlılığı ilə zənginləşdirilmişdir. Şairin mərsiyələrindəki Anis mənzərəsi Hindistanın təbii guşələri ilə ərəb tarixindəki hadisələrin vəhdətindən istifadə olunaraq yaradılmışdır.

Urdu şairlərinin digər məşhur simalarından Mir Tağı məsnəvilərində ailə həyatı və ov macarələrindən bəhs edərək yerli və milli çalarlara üstünlük vermişdir. Nazir Əkbərabadi orta əsrlər urdu poeziyasında ən çox milli və yerli cəhətləri

daşıyan şairlərdən hesab olunmaqdadır: “Digər şairlərdə təsadüfən rast gəlinən məqamlar onun yaradıcılığının təməlini təşkil edir” (5, 16).

Ədəbiyyatda orijinallığa mühtim əhəmiyyət verən urdu tədqiqatçıları daim bu məsələni diqqətdə saxlamışlar. Nizami Əruzi yazır: “... Şair ömrünün ən yaxşı çağında olmadığı müddətcə bu dərəcəyə çatı bilməz... O, qədim poeziyadan 200000 beyti yaddaşına köçürür... və beytlərin işlənmə qaydaları və növləri onun təbiətində yer tapana qədər davamlı olaraq böyük söz ustadlarının divanlarını oxuyur və xatırlayır... Bu minvalla onun üslubu inkişaf edir və onun dahiliyi zirvəyə qalxır” (2, 35-36).

Yaradıcılığı mühtim əhəmiyyət kəsb edən və obrazlılığı, bədii təsvir və ifadə vasitələriylə zəngin şairlərdən biri də XIV əsrin ikinci yarısında yazıb-yaradan Şərafuddin Ramidir. Şairin “Anis-ül-Üşşaq” əsəri urdu poeziyasının parlaq nümunələrindən biridir. Əsərdə şair “sevilmə şəxsinin fərqli xüsusiyyətlərini təsvir edərkən istifadə olunan bənzətmələrin incəliklərindən yazır. Sıra ilə saç, alın, qaş, göz, kirpik, üz, alt dodaqlar və yanaqlar, daha çox və ya gözəllik nöqtəsi, dodaqlar, dişlər, ağız, çənə, boyun, qoyun, qol, barmaqlar, fiqur, bel və ayaqlar təsvir edən əsər on doqquz fəsildən ibarətdir... Əsər zəngin nümunələri ilə təsvir edilmişdir” (1, 83).

Qeyd olunduğu kimi, orta əsrlər urdu ədəbiyyatında qəzal janrı aparıcı mövqedə idi. Bu janrın məşhurluğu və sistemsizliyi tədricən fəlsəfə, etika və sufizmin də onun məzmununa daxil olmasına imkan vermişdir. Urdu şairlərinin böyük bir qismi qəzal müəllifi olduqları üçün öz dini-mənəvi və fəlsəfi fikirlərini də həmin janrın vasitəsilə ifadə edirdilər. Qəzəldə mövzu birliliyi yox idi, onun hər bir sətiri özü bir ifadə vahidi kimi çıxış edir, ondan əvvəl və ya sonra gələn sətirlə əlaqəli qurulmurdu, şəirdə sevgi duyğuların təənnüm olduğu kimi şairin kainat və ya insan davranışları haqqındakı görüşləri də yer ala bilərdi. Bununla bəla, sevgi və eşq qəzəlin aparıcı mövzusu kimi çıxış edirdi. Sevgili bir sənəmdirsə (büt), aşıq təbii olaraq sənəmin qarşısında səcdə edən, məsəiddən üz döndərən, məbadi tez-tez ziyarət edən, ilahiyatçılara qarşı çıxan, müqəddəs ip taxan, bir sözlə, özünü kafir hesab edən bir bütörsət olur. Sevgili urdu poeziyasında insan gözəlliyinin yüksək təzahürü kimi təqdim olunur, o yüksək tərifi layiq parlaq bir fiqur kimi səciyələndirilirdi. Sevgilinin gözəlliyinin yaratdığı heyranlıq hissini ifadə etmək üçün şairlər onu təbiətdə ən gözəl olan hər şeylə müqayisə edir, hətta daha üstün olduğunu qeyd edirdilər.

Urdu şairlərindən Mir yazırdı:

Ayn üzü çox parlaq olduğu bir zaman

Əgər tək bir gecəlik azacıq bir bənzərliyi varsa, onda nə olar?

Müşk və sünbül onun telləri ilə müqayisə oluna bilməz,

Bunlar şairlərin uydurmalarından başqa bir şey deyil (5, 29)

Digər görkəmli şair Ciqarın qəzəllərində də sevgili yüksək şəkildə dəyərləndirilmişdir:

Lələ və qızıltil səninlə müqayisə oluna bilməz,

Bunlar natamam metaforalardan başqa bir şey deyil.

Əgər öz baharının əzəməti ilə fəxr edirdi,

O bağa daxil oldu və onun bütün şamı tutuldu (5, 30)

Xeyr, təbiətin gözəlliyi sevgilinin gözəlliyinin əksindən başqa bir şey deyil. Onun mövcudluğu təbiətin gözəlliyinə gözəllik qatır və onun gədişinin məyusedici bir təsiri var, bu qədər cazibədar olan orta yaşlı aşıq o getdikdən sonra solur. Şair üçün o, gözəl olan hər şeyin şüalanın mərkəzidir; onun cazibəsi aşıq-daşır və hər şeyi öz işığı ilə doldurur.

Sevgi mövzulu qəzəllərdə mərkəzi fiqurlar olan aşıq və sevgili ilə yanaşı, bir neçə digər obraz da var. Məsələn, şeytani xarakter kimi təqdim olunan elçi (paigam-bar). O, sevgiliyə aşıq olur və bu səbəbdən aşıq ondan şübhələnməkdə haqlıdır. Onun rolu çətindir, cəsarətli bərabər, nəzakət və incəlik tələb edir, o, təkə əşiqin mesaj və məktublarını daşıyamalı, həm də onun səbəbini etiraf etməlidir. Qəzəldə o, aşıqın qəzəbinin əvvəlcədən təyin olunmuş qurbanıdır və adətən onun tərəfindən öldürülür. Digər obrazlar arasında aşıq verdiyi məsləhətlərinə nəhəl qoyulmayan, sevgilinin cazibəsinə soyuq, hissiz və biganə olan naşükür məsləhətçi (nəşib); aşıqın bütün arzularını, şübhələrini və qorxularını danışdığı sirdaş (razdan); dönməri isti-isti döyən – aşıq üçün mükəmməl antitez və qəzəldə inidiyə qədər ən kobud davranılmış xarakter olan uğurlu, amma qərəzkar rəqib (rəqib); qısqançlıqla sevgilinin qapısını müdaxilə edənlərdən qoruyan və onlarla necə məşğul olunması ilə bağlı ümumi bir üsluba malik zahmlı hambal (darban) vardır.

Urdu poeziyasında geniş yayılmış ikinci janr qəsidə idi. Hamilton Alexander Rosskeen Gibb klassik dövr qəsidələri haqqında yazır: “Qəsidənin son məqsədi özünü tanımaq, şairin qəbiləsinin mədhiyyəsi, rəqib qruplara və ya şəxslərə yönəlməmiş satirasının ifadəsidir. Lakin ən yüksək nöqtəyə çatmadan əvvəl, şair ərəb həyatının müxtəlif aspektlərinə dair bir sıra ilkin mövzularla dinləyiciləri arasında əlverişli bir emosional reaksiya mühiti yaratmağa çalışır. Bizim üçün bunların ən qəribəsi, texniki cəhətdən nəşib adlandırılan ənənəvi bir açılışdır.

İlk sətirlərində şairin bir və ya iki yoldaşı ilə davatə etməsi ehtimal olunur. Yol onun keçmiş və ya qalıqları hələ də görünən bir dost qəbiləsinin yerləşdiyi yere aparır. O, yoldaşına bir anlıq dayanmasına görə yalvarır və illər əvvəl həyatının ən xoşbəxt günlərini burada, sevgilisi ilə keçirdiyini kədərli xatırlayır. İndi səssiz gəzib-dolaşan həyat onları ayırmışdı” (3, 15). Qəsidə janrının lirik çərçivədə qalmadığı, dövrün, ictimai həyatın, insanlıq tarixinin təsvirinə də yer verərək epik səciyyə daşdığı üçün Gibb onu hörmətə layiq bir janr kimi qiymətləndirərək yazırdı: “Şair sevgilisindən son ayrılığını təsvir etdikdən sonra dəvasinin və ya atının zərif nöqtələrini və ya ov sahəsini təsvir etmək üçün fürsətdən istifadə edir. Bundan sonra oxuculara qəbilə həyatının bir sıra idealizə edilmiş portretlərini, çovqun və ya tufan səhnələrini açır; o, öz cəsarətini və ya qəbiləsinin şərəfli əməllərini, rəqiblərinin və ya düşmənlərinin rüsvayçılığını əks etdirir; öz himayəçisini

¹⁴ Filologiya elmləri doktoru, AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu. besi.azizali@gmail.com

tərənnüm edir və onun səxavətini tərifləyir; şad bir ruhda döyüş və ya uğurlu basqını təsvir edir” (3, 16, 18).

Urdu ədəbiyyatında qəsidə fars və farsdilli poeziyanın ənənələrini daşıyır. Suni təsvirlər bəzən mədhiyyəyə də gətirib çıxarırdı. “Qəsidə bəzi tənqidçilər tərəfindən şairin mənəvi tənəzzülünün əlaməti, həmçinin havadar kimi qiymətləndirilirdi. Onlar deyirdilər ki, bu, şairi miskin yalığa çevirmiş və onun himayədarına əhəmiyyəti haqqında tamamilə yanlış təsəvvür yaratmışdır” (5, 40).

Orta əsrlər urdu poeziyasında məsnəvilərin də özünəməxsus yeri olmuşdur. Dəkkan ərazisində geniş yayılmış məsnəvinin ən məşhur nümunələrindən biri kimi Nusrətinin “Ali Nama” əsərini göstərmək mümkündür. Mir Həsən, Mir Asar və Daya Şankar Kaul Nasim də şimalda sözügedən janra dəyərli töhfələr vermişlər.

Mərsiyə janrına isə daha çox Lakhna şəhərində yazıb-yaradın şairlərin yaradıcılığında təsadüf olunurdu. “Mərsiyənin xüsusi forması olan elegiya (Korbala faciəsinə görə ağı) Lakhnauda meydana gəldi və inkişaf etdi. Onlar muncuq iplərinə bənzəyirdilər, şairlər bütün gücünü bir epizodda bir dəfə tükəndirir, mövzunu ümumiyyətlə nəzərə almırdılar. Onların əksəriyyəti ucuz sentimental təəssürlərlə bağlı idi...” (5, 40).

Orta əsrlər urdu poeziyasındakı satırlar da farsdilli şeir ənənələrini daşıyırdı və əksəriyyətində kobud və vulqar tendensiya ön planda idi. Şairlərdən Saudanın satırları daha yüksək qiymətləndirilmişdir.

Orta əsr urdu şeiri konvensional xarakter daşıyır, həyat yazıldığı dövrdə yaşandığı kimi deyil, təsvir olunduğu kimi ifadə edilirdi. Böyük bir qism urdu tədqiqatçıları da həmin dövrü fars və farsdilli poeziyanın güclü təsiri altındakı ədəbiyyat kimi qiymətləndirirlər. Lakin istisna hallar da mövcud idi, bu baxımdan həmin cəhət də araşdırmaçıların diqqətindən kənar qalmamışdır. “Urdu dilində orta əsr poeziyasının əksəriyyəti ənənəvi olsa da, bu tamamilə belə deyil. Güclü hissələri və inancları, həyata özünəməxsus baxışı olan bir insanı nəzərə alsaq, onun içindəki təbiətin səsnisi sünilik və konvensiya ilə tamamilə boğmaq mümkün olmaz. Biz bütün əhəmiyyətli şairlərdən kifayət qədər məlumatlanırıq. Bu orta əsr urdu poeziyasının yüksək məqamlarıdır və biz bu orijinal kəlamları bu gün üçün dəyərləndiririk” (5, 42).

Orta əsrlər urdu ədəbiyyatından bəhs edərkən təzkirələrə də diqqət yetirmək lazımdır. Uzun müddət fars dilində yaranmış təzkirələr öz aktuallığını itirincə urdu dilində də təzkirələr yazılmağa başlanmışdır. Əvvəlki dövürün təzkirələrində, əsasən, şairlər haqqında qeydlər təqdim edilirdi. Sonralar yaranan təzkirələrdə isə urdu dilinin tarixi və xüsusiyyətləri ilə bağlı müzakirələr də aparılır, eyni zamanda, yalnız daha öncəki mərhələlərdə yaşayan şairlər deyil, müasir nazimlər və onlar haqqında geniş məlumatlar da özünə yer tapırdı. Bu baxımdan da, urdu ədəbiyyatında təzkirənin inkişaf tarixi yüksək qiymətləndirilmişdir.

XVI əsrin sonlarından XVIII əsrin ilk otuz ili də daxil olmaqla urdu ədəbiyyatında Dəkkani ədəbiyyatı ön plana keçir ki, o da milli dildə yaranması və yerli, özünəməxsus keyfiyyətlərə malik olması ilə diqqəti cəlb edir. Qolqonda və Bijapurda formalaşan sözügedən ədəbiyyatın urdu ədəbiyyatı tarixində önəmli yeri olmuşdur. Kamal Xan Rustumi və Nusrəti bu məktəbin görkəmli nümayəndələri idilər.

Kamal Xan Rustumi 1649-cu ildə tamamladığı “Khavar Nama” əsəri ilə məşhur olmuşdur. Lakin məsnəvi orijinal əsər deyildi, o fars şairi İbn Husamın 1470-ci ildə yazdığı eyni adlı əsəri əsasında yazılmışdır. Nusrəti isə “Gülşən-i-şiq”, “Ali Nama” kimi məsnəviləri, qəzəl və qəsidələri ilə tanınmışdır.

Muhamməd Quli Qutb Şah, Vajhi, Xəvvasi, İbn Nişati kimi lirik şairlərin də orta əsrlər urdu ədəbiyyatında əhəmiyyətli xidmətləri olmuşdur.

XVII əsr urdu ədəbiyyatında Vəli Dəkkaninin xüsusi rolu vardır. Şərqdə şöhrət tapan şair şeirlərindən birində yazırdı:

Vəli İran və Məvəraünnəhrdə məşhurdur,

Baxmayaraq ki, o Dəkkanın şairidir (5, 64).

Vəli Dəkkanı şairləri arasında sənətkarlığı ilə də seçildiyini qeyd edirdi:

Dəkkanidə çox şair şeir yazmışdır,

Lakin onlardan heç biri mənim tərzimdəki tək misradan yaza bilmədi (5, 64).

Mərsiyə janrında əsərləri ilə müsəlman Şərqişdə şöhrət qazandığını dilə gətirmək üçün Vəli yazır:

Həşim Əli, dostların mənə bir xəbər gətirdilər ki,

Mərsiyələrim artıq Dəkkana yetişib, indi onların yolu Kərbəlayadır (5, 65).

Göründüyü kimi, orta əsrlər urdu ədəbiyyatı, əsasən, poeziyadan ibarət idi. Urdu poeziyası fars və farsdilli ədəbiyyatın ənənələrini davam etdirir, eyni zamanda, fərqli bölgələrdə formalaşan yerli və milli dəyərlərin öna çəkilməsi tendensiyası da müşahidə olunurdu.

Ədəbiyyat

1. Browne E.G. A Literature History of Persia, vol.11.
2. Daudpota Umar Muhammad. The Influence of Arabic Poetry on the Development of Persian Poetry, Bombay, 1934.
3. Gibb Sir Hamilton. Arabic Literature. Second revised edition, Oxford, 1963.
4. Hitti Philip K. History of the Arabs, London 1956.
5. Sadiq Muhammad. A History of Urdu Literature. Karachi, Oxford University Press, 1985.

Açar sözlər: klassik urdu poeziyası, qəzəl, urdu dili, Vəli Dəkkani

Ключевые слова: классической поэзии урду, газель, язык урду, Вели Даккани

Key words: classical Urdu poetry, gazell, Urdu language, Veli Dakkani

ОСНОВНЫЕ ЭТАПЫ И ОСОБЕННОСТИ СРЕДНЕВЕКОВОЙ ЛИТЕРАТУРЫ УРДУ

Резюме

Как формы и изображения классической поэзии урду, система размера и ритма, средства художественного языка урду также усвоила эти черты. Основными формами средневековой поэзии урду были газель, оды и среди знати и был в основном связан с жизнью двора. Элегия представляет собой серию траурных и полурелигиозных стихов, связанных с недолгим расцветом шиитской аристократии в Лакнау после упадка Дели. По общему мнению исследователей урду, существует проблема оригинальности средневековой поэзии урду, поскольку она находится в сфере влияния персидской и персоязычной литературы. Газель «Маснави-дж-сирх-уль-Байан» Мир Хасана, одного из ярких представителей литературы урду, не является местной по тематике и содержанию, но обогащена образностью языка урду. Шарафуддин Рами, писавший во второй половине XIV века, - один из поэтов, творчество которого имело важное значение и было богато образностью, художественными описаниями и способами выражения. Произведение поэта «Анис-уль-Ушшаг» - один из ярких образцов поэзии урду. Мир Хасан, Мир Асар и Дайа Шанкар Каул Насим также внесли ценный вклад в жанр маснави на севере. Камал Хан Рустуми и Нусрати были видными представителями ветви Даккани в литературе урду. Вели Даккани сыграл особую роль в литературе урду XVII века.

MAIN STAGES AND FEATURES OF MEDIEVAL LITERATURE URDU

Summary

Just as the forms and images of classical Urdu poetry, the system of size and rhythm, the means of artistic description and expression are within the features of Persian poetry, so the literature created in the Urdu language also assimilated these features. The main forms of medieval Urdu poetry were gazelles, odes and elegies. Gazelle is a popular and widespread form of literature. The Ode genre gained fame among the nobility and was mainly associated with the life of the palace. The Elegy is a series of mourning and semi-religious poems associated with the brief flourishing of the Shiite aristocracy in Lucknow after the decline of Delhi. According to the general opinion of Urdu researchers, there is a problem of originality of medieval Urdu poetry, since it is in the sphere of influence of Persian and Persian-language literature. Gazelle “Masnavi-j-sir-ul-Bayan” by Mir Hasan, one of the brightest representatives of Urdu literature, is not local in subject matter and content, but is enriched with the imagery of the Urdu language. Sharafuddin Rami, who wrote in the second half of the 14th century, is one of the poets whose work was of great importance and was rich in imagery, artistic descriptions and ways of expression. The work of the poet “Anis-ul-Ushag” is one of the brightest examples of Urdu poetry. Mir Hasan, Mir Asar and Daya Shankar Kaul Nasim have also made valuable contributions to the Masnavi genre in the north. Kamal Khan Rustumi and Nusrati were prominent representatives of the Dakhkani branch in Urdu literature. Veli Dakkani played a special role in 17th century Urdu literature.

RƏYÇİ: dos.E.Vəliyeva